

UNITÁRIUS SZÓSZÉK

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT

KIADJA:
AZ EGYETEMES UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR

SZERKESZTI:
KELEMEN IMRE
oklándi lelkész.

TARTALOM:

	Oldal
Bucsúbeszéd Németh István sirjánál — <i>Dr. Abrudbányai J.</i>	65
Gyászbeszéd " " ravatalánál — <i>Vári Albert</i>	66
Az egyetlen menedék (gyászbeszéd) — <i>Máthé Sándor</i>	69
Bajaink sokaságában csak Istenhez menekülhetünk és nála enyhületet felemelkedést találunk — <i>Benczédi Ferenc</i>	74
„Én nem vagyok többé e világon” — <i>Nagy Sándor</i>	77
Légy hű mindhalálig — <i>Nagy Sándor</i>	79
Esketési ágendák — <i>Kelemen Imre</i>	82—96

1943.

Nyomatott a Globus-könyvnyomdában Székelyudvarhely.
Felelős tulajdonos: Csiky Abert.

Bucsúbeszéd

(Németh István ny. lelkész sirjánál.)

Lelkésztársaid részéről, az Egyetemes Unitárius Lelkészkör nevében mondom el bucsúszavaimat örökpihenésre tért kedves Pista bátyám. Azoknak a bajtársaknak nevében, akik Téged elsősorban mint embert szerettek azért, mert a legnehezebb időkben is, a legkétségesebb helyzetek között is tudtál vidám, napsugaras erővel szívesen munkálkodni, mert lelked alján megéreztek azt a csodálatos erőtartalékot, mely táplált benned és életedben mosolyt, szorgalmas akaratot, kitartó vállalkozást. De akik ragaszkodtak emberi lényedhez azért is, mert mint lelkipásztort, mint unitárius munkását az Úr szőlőjének, mindig olyannak ismertek, aki a legelsők között voltál.

A téged mindig maradéknélkül megbecsülő lelkészkar a te sirod mellett minden gyásza és minden bánata mellett talál vigasztalást Istentől. Vigasztalást, mely a te életed, munkásságod, magatartásod emlékeiben, mint lelkészi palástod felett felragyogó szivárvány, mindörökké velünk marad. E szivárvány színeiben ünnepélyességgel tündöklő a szószéki szereplés komoly lelkészi vonása, az a felfogásod, hogy az ott végzett munka szent és áldott. Megtalálom a színek között mindennekfelett a legmélyebbet: a rendületlen hitet és bizalmat Istenben. Lelkednek e mély, meleg forrásából fakadtak ki életed legszebb, leggyönyörűbb virágai, azok a könnyörgések, melyeknél tisztábbakat és áhitattal teljesebbeket unitárius lelkész nem mondott soha.

Nem mások véleményét, egyesek felfogását tolmácsolom neked öreg bajtársam, de őszinte személyes vallomást teszek sirodnál, amikor megköszönöm neked Istennel való találkozásom felejthetetlen két alkalmát, melyekhez a lelkedből felszakadó gyönyörű imádságok segítettek engem. Imádsággal, melyek úgy

buggyantak elő szived és lelked lüktetéséből, mint a földből feltörő kristály forrás áldott cseppjei.

De ebben a személyes vallomásban minden unitárius lelkész lelke benne van. Benne van azoké is, akik előbb hagyták itt a földi téreket, de benne van azoké is, akik ott túl a Székelykő lábánál, Torockón és környékén Aranyosszéken, az Isten völgyében talán nem is sejtik, hogy öreg barátjukat temetőbe kísértük. De benne van a sziklák oldalán kenyeret termelő, egy Istent hívő szeretett gyülekezetednek, egykori tanítványaidnak közös vallomása is. Annak a népnek hálás bucsúemlékezése is, mely évtizedeken át rajtad keresztül, lelkeden át találkozott és beszélgetett Istennel. Akiknek panaszait, könnyeit és hálaadásait te helyezted az Isten zsámolya elé.

Mint szegény, földi vagyonnal nem rendelkező ifju vállaltad egykor Isten igájában a munkát s sok szép, de nehéz, vagy éppen súlyos esztendő után mint olyan szolgatársunkat hantolunk el, aki csak lelki kincseket hagy maga után, olyanokat, milyeneket pazar kezekkel életedben is mindig osztogattál. Ezek a megmaradó kincsek a bizonyosság és vigasztalás nekünk, hogy a létek ígéretföldjét már megpillantottad.

Imádkozni fogunk örök boldogságodért s fáradt tested békés pihenéséért, de igyekezni fogunk életed örökségének maradandó vonásait lelkészi karunk láthatatlan kincsei között termékenyen megőrizni.

Isten veled elpihent bajtársam, Isten velünk. Ámen.

Dr. Abrudbányai János.

Gyászbeszéd

Németh István ny. unitárius lelkész ravatalánál Kolozsvárt, 1941. márc. 9-én.

Alapige: Rom. 14. r. 7–8. V. „Közülünk senki sem hal önmagának; mert ha élünk, az Urnak élünk; ha meghalunk, az Urnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Uréi vagyunk.”

Pál apostol a felolvasott alapigében elismeri és bevallja azt az unitárius igazságot, hogy egyetlen főhatalom van a vi-

lagon, akinek mindenek alája vannak rendelve. Magasság és mélység, idő és örökkévalóság élet és halál ennek az egyetlen főhatalomnak van alárendelve. Igaz ugyan, hogy ember a maga elbizakodottságában akárhányszor ki akarja vonni magát ezen főhatalom alól, hogy az evangéliumi tékozló fiu módján önmagának élhessen. De bármilyen nagyra is tartsa magát az ember; bármilyen fényes bizonyítékát adta a történelem folyamán szellemi nagyságának és erejének: mégis lelki nyugalma és békessége csak addig van, amíg az élő Istennel való lelki kapcsolatát megőrzi. Enélkül olyan, mint a fáról leszakított levél, melyet a szél könnyen magával sodor. Csak addig van igazi életünk, amíg Istennek élünk. A hivatal, amelyet vállalunk, a munka, amelyet végzünk, a kötelesség, melyet teljesítünk, az áldozatok, melyeket hozunk a család, az egyház, a haza és a társadalom oltárán . . . mind-mind szolgálat Istennek. A kicsinyek és nagyok, az urak és szolgák, a férfiak és nők elmondhatják, hogy mindnyájan az „Urnak élünk.” Az Urnak él a földműves, akinek verejtékezése nyomán kenyeret adó buza terem a barázdákban. Az Urnak él a hivatalnok, aki hivatalát a mások javának a munkálására használja. Az Urnak él a tudós, aki újabb igazságokkal gazdagítja ezt a világot. Az Urnak él a művész, aki a holt anyagban testesíti meg lelke eszményeit.

De mindenek fölött az Urnak él a *lelkipásztor*, aki hiven és becsülettel fogja fel hivatását. A lelkipásztor utóda a prófétáknak, kiket Isten népünk vezetésére, irányítására és megjobbítására küldött. Utóda az apostoloknak, akiknek életük sem drága, csak hogy elvégezhessék a szolgálatot, melyet vettek az Urtól, akiknek „életelvük az, hogy inkább kell az Istennek engedelmeskedni, mint az embereknek.”

Ilyen lelkipásztor volt a koporsóban nyugvó kedves testvérünk is. Amikor ezelőtt szinte 60 esztendővel egy Nyikómenti szép unitárius egyházközségben az iskolából kilépve elfoglalta a lelkészi állást, Jézus eme szavaival köszöntött be: „Nem azért jöttem, hogy békességet bocsássak a földre, hanem fegyvert.” Máté 10. r. 34. v. Kifejtve, hogy az igazság és szeretet, azaz az evangélium fegyvereit hozta magával. Amikor később a Székelykő aljában fekvő Torockón foglalta el a lelkészi állást, akkor Jézus ezen szavait választotta alapigéül: „Az én eledelem az, hogy annak akaratát teljesítsem, aki engem elbo-

csátott." (Ján. 4. r. 34 v.) Mi, akik ismertük életének javakorából az ő lelkeszi működését, bizonyosságot tehetünk róla, hogy ama jézusi szavak nem csupán jelszavak és programm voltak, hanem azokat meg is valósította. Meg is volt áldva Istentől olyan kiváló lelki és szellemi javakkal, amelyek birtokában csakugyan az Urnak élhetett. Megáldotta őt az Isten tiszta, világos értelemmel. Vagy amint Dávid Ferenc mondta egy korabeli jeles unitárius férfiunak: „Az Isten őt az igaz ítélet lelkével áldotta meg.” Azzal a világos értelemmel mindig külömbiséget tudott tenni az igaz és hamis, a szép és a rút, a jó és a rossz között. Mindig megtudta külömböztetni, hogy a bibliában mi az isteni kijelentés és mi az emberi hozzáadás. Ennek alapján a szószékre mindig csak a szépet, a jót és az igazat vitte. Ennek lehet tulajdonítani, hogy beszédei hatásosak voltak.

A tiszta és világos értelem mellett megáldotta Isten mélyen érző vallásos lélekkel is. Ebből a mély vallásos lélekből fakadtak azok a szép imádságok, amelyekkel Istenhez emelte hivei lelkét. Ezeknek az imádságoknak egy kis része nyomtatásban is megjelent egyik egyházi folyóiratunkban (Unitárius Szószék) s így azok még halála után is bünbánatra indítják és Istenhez emelik a lelkeket.

Eme kiváló lelkipásztori tulajdonságoknak köszönhető, hogy első sorban Siménfalvára hívták el lelkipásztornak, amely egyházközségünkben kiválóan értelmes és öntudatos hiveink vannak. Lelkeszi pályájának az útja innen Torockóra vezetett. Itt a nagyhirű Koronkának, a tudományos képzettségű Gál Miklósnak és a jeles egyházi szónoknak, Józannak az örökségét vette át. Ő a gazdag örökséget nem tékozolta el, hanem azt gyümölcsöztette és gazdagította. Nyájának jó pásztora és éber őrállója volt. Így élt az Urnak ez az Istenben boldogult kedves testvérünk.

*

Aki az Urnak él, az az Urnak is hal meg. Isten ura az életnek és halálnak, az időnek és örökkévalóságnak, a földnek és az égnek. „Az én Atyám házában sok hajlék van” mondta Jézus. Akik e földön az Ő akaratát teljesítették, azokat magához veszi, hogy hűségük jutalmát elvegyék igazságot osztó kezeiből, hogy akik dicsőítették e földön, azokat megdicsőítse az egekben. Ott van már az Ő hűséges szolgája is a mennyei Atya ítélő széke előtt, hogy földi élete sáfárkodásáról beszé-

moljon mondván: „Atyám, a munkát, melyet reám biztál, elvégeztem.” Hisszük, hogy erre meghallja Urának helybenhagyó szózatát: „Jól vagyon jó és hű szolgám, a kevesen hiv voltál, többre bizlak ezután. Ámen.

Vári Albert.

Az egyetlen menedék.

Alapige: Prédikátor II. r 23—24. I. Korinth. XIII. r. 13.

(Murvay Sámuel földbirtokos, e. főtanácsos koporsójánál.)

Nem így gondoltuk a te hazatérésed. És nem így gondoltad te sem. Talán azért olyan nehéz a valóság, melynek keresztje rázuhant lelkünkre. És azért olyan nehéz az özvegyi gyászfátyol, mely eltakarja áldott lelkű hitvesed kisirt szemét, bánat szántotta arcát. Három gyermeked szivéből feltört sóhajok, érted mondott imái azért ülnek meg koporsódon olyan fáradtan és szomoruan, míg szelek szárnyán hazaérkeznek, elbucszni az édesapától. — Talán azért olyan nehéz nekem is koporsód mellett a vigasztalás ígét hirdetnem.

Ott künn a harangok a legnagyobb és a legszentebb igazságot hirdetik: Isten nem akarja, hogy egy is az övéi közül elvessen. Itt benn egy megpróbált, áldott női sziv, hitvesed szive zokogva sóhajtja bele a harangok zugásába: nincs más vesztes a világon csak én. Ott künn minden, de minden a feltámadásról és az új életről beszél: a zöldelő vetés, a kis ibolya a bokor aljában, csicsergő kis madarak a fák ágai között. Itt benn minden az elmúlásra emlékeztet: ajtódon a fekete drapéria, a koporsód, melyben álmaid álmodod tovább, a fehér szemfedőd, mely reád borul s eltakarja lezárt szemed, elnémult ajkad és elpihent szived . . . a gyászfátyol, melyet fáradt sóhajok lengetnek; hitvesed fájdalmában elgyötört szivének tört sóhajai . . . három gyermeked el nem csókolt bucsú csókja, melyet hegyeken, völgyeken, országhatáron keresztül a husvéti haragszó hozott haza . . . koporsód körül az arcokon a néma részvét és a hangtalan együttérzés.

Tudom, hogy mindannyiunk lelke megremeg e koporsó

mellett. Ez hát minden: 67 évnek álma, vágya és reménye; munkájának, küzdelmének, leverettetésének és felemelkedésének minden eredménye. Tudom, hogy hangtalan ajkunk reszketve ismétélgeti a Prédikátor szavait: „Micsoda marad meg az embernek minden ő munkájából és elméjének nyughatatlan fáradozásából, mellyel munkálkodott a nap alatt, holott bánat és busulás az ő foglalatossága, még éjjel sem nyugodt az ő elméje“, mert ezekben a szavakban saját földi életünk tragédiájára ismerünk rá. De ráismerünk az ő földi életének nagy drámájára is.

Milyen különös, hogy mi emberek csak akkor ismerjük meg egymást, mikor már közülünk valaki felszáll a halál fehér hajójára és csobogni kezdenek az indulástól a fekete vizek. Amikor először nyillalik a szivünkbe a gondolat, hogy többé nem fogjuk látni őt. Mert igazán a halálban lehet meglátni és megismerni valakit, akkor, amikor már ott áll az induló hajó fedélzetén és búcsút int felénk. Amíg köztünk van a földi életben, mindig olyannak látjuk, amilyen akkor, amikor nézzük. A halálban olyannak látjuk, amilyen mindig és amilyen lényegesen. És azért van, mert a halál ablak, melyen át könnyes szemünk az örökkévalóságba néz. Az örökkévalóságba nézni annyi, mint egy pillanatra az Isten szemével nézni. Ez pedig nem kisebb dolog, mint meglátni és felismerni valakiben azt, ami benne az örökkévalóságé, élete lényegét és értékét.

Igy pillantva Rá és így nézve földi életét, egyszerre fölcillannak előttünk életének rejtett titkai, a küzdelmek, az életharcok, a mindennapi gondok mögött megbujt szépségek, mint ködfátylak mögött a napsugarak. Egész nagyságában látjuk életének célját és lényegét, melyért feláldozta kényelmét, de feláldozta igen sokszor övéinek nyugalmát is. Egész nagyságában látjuk életének küzdelmét és harcát, mely felörölte életerejét és megakadályozta abban, hogy szive szeretete teljes fényében záporozza be azoknak életét, akiket neki ajándékozott az Isten: hitvesének életét, gyermekeinek ifjuságát. Egész nagyságában látjuk élete nagy szenvedését, lelke nyughatatlan-ságát, amit azért kellett hordoznia, mert az életharcban az élet rohanó árába sodró hullámokkal vivott küzdelmek közepette csak lelkének töredékeit tudta övéinek adni.

Pedig ő lelkéből nemcsak töredékeket akart adni és szive szeretetéből nemcsak halvány bágyadt fénysugarakat, hanem

életet, melynek kevesebbek legyenek a gondjai, kevesebbek a küzdelmei és kevesebbek a nyughatatlan éjszakái. Ez volt életének célja, küzdelmének lényege és lelke nyughatatlanságának oka. — Ezért állott állandó harcban az élettel és benne igen sokszor az emberekkel. Ezért nem értette meg az embereket és ezért nem értették meg őt az emberek. Pedig ő nem akart mást, mint amit mi is mindannyian akarunk: a magunk és mieink számára minél nagyobb életteret biztosítani és meghódítani e világból. Ezért szerette annyira a földet, mert benne látta kisebbségi helyzetünkben a boldogulhatás egyedüli lehetőségét. Életünk utolsó két évtizedének minden szenvedése, küzdelme és harca érlelte és acélozta meg benne élete nagy elhatározását: védeni és megtartani az utolsó lehelletig azt, ami a miénk. Ennek a nagy védelmi harcnak betonfedezékévé akarta kiépíteni övéi számára azt a családi fészket, melynek álma felett övé volt az örökös gondja. Éppen ezért ő nem akart többet és nem akart más lenni, mint egy darab gondviselés az övéi számára. Gondviselés, akinek elég ereje, hatalma van betakarni és megvédeni azokat, akiket neki ajándékozott az Isten.

Ebből az életcélből nézve Őt, értjük meg lelke nyughatatlanságának másik nagy okát is. Alig van közöttünk magyar ember, akinek nagyobb és mélyebb sebet ejtett volna szívére és lelkére népünk tragikus széthullása a világháború után. De alig van közöttünk magyar ember, aki türelmetlenebbül, szinte ideges nyughatatlansággal várta volna népünk sorsának jobbra fordulását és az elárvult magyar szívek mélyén élő be nem teljesedett álmaink, vágyaink és reményeink megvalósulását. Ő volt közöttünk a megtestesült örök reménykedés, a szétzúzhatatlan, fanatikusan bizni tudó hit — mint a pásztortűz a sötét éjszakában, úgy ragyogott közöttünk az ő hite és reménysége mindig, valahányszor életünkre ráhullott a csillagtalan éjszaka sötétsége s lelkünk reményvesztetten, összetört hittel tántorgott ebben az éjszakában. Az ő hitét megtörni, reményét szárnysegetté sebesíteni az utolsó évek történelmi eseményeinek ránk nézve oly fájó sodra sem tudta.

Benne épen ezért soha sem lehetett csalódnia, ha népünk sorsáról és jövőjéről volt szó. Lelke ösztönszerűleg megérezte, hogy övéinek sorsa mindig olyan lesz, mint amilyen népünk sorsa. Tudta, hogy azok jövője csak akkor lesz biztosítva, ha

népünk a reázuduló nagy történelmi események sodrába megtud állani. Ha hű marad mindahoz, ami sajátosan az övé: az évszázados történelmi multjának minden drága kincséhez, ahoz a nyelvhez, melyen bölcsőnk felett édes anyánk imádkozott és altató dalt dalolt és ahoz a földhöz, melyben őseink pihennek, ha hű marad az apák hitéhez, a fehér templomokhoz, az Istennel való találkozás áldott, szent helyeihez. De tudta azt is, hogy minden, amit magyar népünkért tesz, minden fillér, mit érte áldoz, minden teher, melyet érte vállaira vesz, minden lépés, mellyel keresztjét segíti előbbre vinni, áldásként hullanak majd övéire vissza.

És így értjük meg azt a nagy ragaszkodást is, mely életét kicsiny egyházunk hű és minden áldozatra kész munkásává tette. Kisebbségi sorsunk nagy küzdelmében magyar népünk egyetlen biztos védelmét Ő is az egyházak keretén belül látta. Épen ezért az utolsó 22 éves küzdelemnek, melyet kicsiny egyházunk fennmaradásáért vivott, nem volt egyetlen olyan megnyilvánulása, mely ott ne találta volna a küzdők sorában. Valahányszor egyházunk ebben a védelmi harcban kimerülve és a kapott sebektől megrendülten segítségért kiáltott gyermekei felé, mindannyiszor ez a kiáltás lelkében visszhangra talált. A Firtos hegy tövében, a két Homoród, a Gagy és Nyikó vizei mentén élő székely unitárius népünk egyetlen kulturintézményének, a székelykeresztúri főgimnáziumunknak Ő volt egyik leghálásabb öreg diákja. Azzal a ténnyel, hogy unitárius egyházunk a legfőbb törvényhozó szervének, a Főtanácsnak tagjai közé választotta, nem jutalmazni kívánta Őt, csupán alkalmat akart adni arra, hogy még jobban és még teljesebben tudja szolgálni.

Csak önmagához, élete lényegéhez és céljához maradt hű élete végéig, amikor kicsiny egyházközségünk életéből kinőve is, mindig hűséges odaadással vállalta a kiszabott feladatot. Mint egyházközségünknek közel 4 évtizeden keresztül kis és nagy dolgokban hű keblitanácsosa, mindig az élen állt. Érdekeit a rendelkezésére álló erkölcsi és anyagi erővel védte és oltalmazta. Minden, amit érte tett és áldozott, az egyházközségünk történelméé már. Mi csak hálás szívvvel gondolunk reá, akinek áldozatos adománya 3 évtizeden keresztül minden egyes alkalommal megterítette kicsiny templomunkban az Urasztalát, amikor egyházunk alkalmat kívánt nyújtani az életküzdelmek

közepette elfáradt hiveinek, hogy az Életfejedelmének halálára emlékeztető szent jegyeken keresztül hitük, reményük és az Istenünk iránti szeretetük mélyebb és erősebb legyen.

Milyen különös, hogy így látni őt és így ismerni meg élete célját és lényegét, ennek az órának kellett eljönnie, amikor már ő ott áll a halál fehér hajóján indulásra készen. Istenem mennyi álmodást és be nem teljesedett reménységet, mennyi küzdelmet, nyughatatlan fáradozást, mennyi bánatot és aggodást visz magával. Csak ilyenkor érezzük, hogy milyen fájdalmas és szomorú lenne életünk sorsa, ha minden földi küzdelmünknek, álmunknak, vágyunknak ez a fájdalmas zokogás jelentené a végét: „kicsoda marad meg az embernek minden ő munkájából . . .” Óh, hogy ráülne lelkünkre, mint sötét szárnyú fekete holló az emberi élet semmiségének és mulandóságának a gondolata. Milyen reményvesztetten, fáradt hittel indulnánk haza, ha nem küldené hozzánk és nem küldené a Te számodra is a husvéti harangszó szárnyán drága üzenetét az Isten: „Végezetül megmarad a hit, remény és szeretet. Ezek közül stb.” Ezt a hármat pedig nem törölheti el semmi hatalom és el nem veheti.

Nem veheti el a reményt. Az ő reményét, melyben élt, küzdött, várt és álmodott a legnehezebb életharcok közepette, a legsötétebb éjszakában is. Miként megtartotta Őt, Téged is ez megfog tartani. Mert ebben a reményben egyesül fáradt lelked hitteltelt imájával és esedez buzgó imádság százezrek ajkán egy szebb és jobb kor után.

És nem veheti el a hitet sem. A hit pedig győzelem és a megérkezés záloga. Csodákat tesz velünk. Indítására fájdalmunkban és veszteségünkben odaborulunk az atyai kézre, amely most annyira megpróbált. De nem azért, hogy zokogva kérdezzük elrejtett titkok felől, hanem, hogy reá bizzuk magunkat és reá bizd Te is fájdalmadat és magadat. Mert a hit könnyeiden át felfogja az atyai kéz simogatását s Te meghalod a mindenségen átzengő vigasztalást: megmarad a szeretet.

Megmarad az a szeretet, amelyben Ő is hitt és bizott és amely gazdaggá tette az ő szívének szeretetét övével szemben. — Ez pedig a legnagyobb. Azért a legnagyobb, mert maga az Isten is szeretet. Tudni ezt pedig azt jelenti, hogy a szeretet erősebb, mint a halál és keményebb, mint a koporsó. Hatal-

mából épen ezért sem mélység, sem magasság, sem jelen valók, sem következendők ki nem ragadhatnak. Az élet szenvedéseinek áradatában Ő az egyetlen sziklaszál, melyre menekülve bizton állhatunk, mert Ő a jóság, mely betakar, az irgatom, mely könyörül rajtunk és megvigasztal.

Téged is vár ez a sziklaszál. Vár, megpróbált életed szeglet kövévé akar lenni. Erővé, a gyengeségedben, hogy gyöngé női vállaiddal fel tudj tartóztatni egy széthullani és lezuhanni készülő családi fészket. Vár, hogy elindulj feléje. Ha fáradtan is, ha megtörtén is; könnyes szemmel, zokogó lélekkel, hogy elindulj.

Valahol messze és mégis oly közel, országhatáron túl már 3 árva összebujva, egymást átkarolva és vigasztalva elindult feléje. Nektek találkoznotok kell azon a sziklaszálon. Ő akarja ezt; a hit, remény és szeretet s ezek között a legnagyobb: a Szeretet, mert így akar megszentelni fájdalmatokban, így akarja megáldani ezt az órát, a bucsú óráját a hűséges férjtől és az áldott szívű édes apától. Ámen.

Ujszékely, 1941. ápril 16-án.

Máthé Sándor
annitárius lelkész.

Bajaink sokaságában csak Istenhez menekülhetünk és nála enyhületet, fölemeltetést találunk.

(Temetési beszéd öreg nő felett.)

Alapige: „Vajha valaki nekem szárnyat adna, mint a galambnak, elrepülnék és nyugodnám; messze mennék és a pusztában lakoznám.” Zsolt. 55. 7 és 8.

Gy. Testvéreim! K. afiai! A vándormadarak: a fecske, a gólya és még mások, amikor a napok rövidülni kezdenek és érzik a télnek hideg lehelletét, amikor érzik, hogy itt élelmöket tovább megkeresni nem tudják, tehát életök tovább itt nincsen, akkor itt nincs maradásuk, akkor minden vágyuk egy messzi, új, megnyugtató világrészbe hívja, serkenti.

Immár megboldogult halottunk . . . kedves nőtestvérünk

is, akinek, fájdalmas szívvél bár, de végtisztességére jelentünk meg most —, érezte, hogy nincs itt többé maradása. Érezte, hogy ez a föld már többé nyugalmat adni nem tud, ez az élet már boldogítani nem tudja; sőt ez a föld és ez az élet csak szenvedéseit növeli és sokasítja. És amikor ezt érezte, a leg-
hőbb vágya volt: elköltözni innen mielőbb egy több nyugalmat és boldogságot adó világba: a halottak birodalmába és világába, Isten örök országába, ahol nyugosznak és várják szeretett, nagy fia és hű férje; ahol Jézus szól: „Az én Atyám országában sok hajlékok vannak.”

„Mikor halok meg? Meghalok-e hamar” — felkiáltással, mind egy-egy sóhajtások voltak az örök, nyugodalmas haza és új világ felé. Mintha alapigénk szavait mondta, ismételtette volna: „Vajha valaki nekem szárnyat adna, mint a galambnak, elrepülnék és nyugodnám; messze mennék és a pusztában lakoznám?”

Óh! mert el kell hinnünk testvéreim! hogy testében a kinok katlanja égett, melyet a mindent megemésztő, gyilkos betegség gyújtott meg és táplált.

Most már csendesen fekszik ravatalán. Megszüntek a kinok és a fájdalmak. Most már a drága emberi életet rombadöntő gyilkos betegségnek nincs hatalma felette. Most már átlépett egyfelől az enyészet, másfelől az új élet kapuján. Az enyészet megsemmisíti belőle azt, ami benne por volt, az az porrá teszi újból a testet. Az új élet pedig örökéletre hívja el belőle azt, ami benne isteni volt. És én tudom, hogy ez mindenképen fájdalmas nektek gyászoló testvéreim! Nektek kedves gyermekek, testvér és jó rokon és nekünk mindnyájan, akik megszoktuk az ő szelid, alázatos Istenben bízó lényét, arcát és létezését. Hiszen mi jut, mi marad nektek mindezekből? —: csak az édes-fájó emlékezés, egy domboruló sirhant és a lélek, amely olykor visszajár hozzátok, hogy tanácsot adjon, erősítsen és vigasztaljon vagy pedig elszomorítson és az a tudat, hogy egykor ismét találkoztok.

Kedves gyermekei a megboldogult halottnak! Nem kell, hogy mondjam, hiszen tudjátok ti úgy is jól s érzitek fájdalmasan e koporsó mellett, hogy immár rövid idő alatt a harmadik koporsó indul el e házból az enyészet sötét birodalmába, mely a ti szívetek szeretetének drága lárgyait, e háznak drága ékességeit és koronáit viszi el innen s ti mindenikkel megfosz-

tottabbnak és árvábbaknak éreztétek magatokat, de ez utolsóval talán a legárvábbaknak. Nem csoda, mert hiszen ez a koporsó, akit most elvisz, az egy: édesanya. Egy édesanya, aki még munkára, tetre és önfeláldozásra volt kész az apa nélkül maradt családért és gyemekeiért.

Nem csoda hát gyászoló testvéreim! ha a szomorúság, a halál és a gyász egy akori megjelenésének láttán elcsügged a ti szivetek. Nem csoda, ha olykor sirásra, szenvedésre és nyomorúságra ítélt árváknak érzitek magatokat. Nem csoda, ha olykor a pusztulás szelét érzitek e hajlékon végig zugni, mely sziveket úgy megrendíti. Nem csoda, ha ilyenkor távozni szeretnétek a megszokott ismerős körből is, hogy szórakozás által enyhületet találjon a bánatos szív; vagy talán a magányt kívánjátok, mint a sorsüldözött Dávid király és így szóltok: „Vajha valaki nekem szárnyat adna, mint a galambnak, elrepülnék és nyogodnám; messze mennék és a pusztában lakoznám.”

Nektek gy. testvéreim! mégis itt kell maradnotok és itt kell megtalálnotok a vigasztalásnak és megnyugvásnak balzsamát.

Gy. testvéreim! hogy ezt megtaláljátok, arra kérlek titeket, hogy a halál eme hervasztó pusztításának idején eresszétek lelketek gyökérszálaikat: gondolafaitokat és érzéseiteket minél mélyebben Istenbe és akkor ott találtok olyan erőt, amely újból felemel és akkor az élet a maga teljességében fog kibontakozni újból e hajlékban és tibennetek. Szóljatok így a zsoltárral: „Vajha valaki nekem szárnyakat adna” és folytassátok így: „hogyan Istenhez jussak az én könnyörgésemmel” s higgyetek abban a zsoltárral, hogy Isten megszabadít a ti nyomorúságotoktól.

Én hallom jó édesanyátok vigasztalását, melyet Jákób szavaival hozzátok intéz: „Ime én meghalok, de az Isten veletek lesz.” (I. Móz. 48²¹.)

Igen! Benne bizzatok és ő minden bizonnyal megsegít.

Aztán gondoljatok arra, hogy miért volt édesanyátoknak minden küzdelme, virrasztása, aggodalma és nélkülözése. Ugy-e azért, hogy veszély nélkül nőjjetek fel és hogy titeket boldogoknak lásson.

K. afiia! lélek és szeretet volt ő ebben a családban. Megboldogult nőtestvérünk gondossága mindenüvé és minden gyermekére kihatott. Szeretete melegített és összetartott. Milyen

fájdalmas, hogy ez a nap nem kél fel több reggel az ő ágyából, hogy édesanyai szívével melegítsen és fényt derítsen családjára és szeretett gyermekeire.

A társadalomban szelid, csendes és alázatos nő volt, aki békességben élt mindenkivel.

Egyházában, mint hívő és egyházát szerető nő marad fenn emlékezete, ki az egyházáért munkálkodó Nőszövetségnek is szerény, de jóakarátú tagja volt. Erre szoktatta és így nevelte gyermekeit is.

Most már szárnyat adott neki az Ur és elköltözött, elrepült tőlünk. Mi pedig mondjuk, hogy emléke legyen áldott itt, nyugalma pedig csendes ott, ahová költözik. Jöjjetek bucsúszunk.

Gagy, 1940.

Benczédi Ferenc,
lelkész.

„És nem vagyok többé a világon...”

(Búcsúszavak J. S. sirjánál.)

Bánatruhába öltözött lélekkel állok meg örök nyugvó helyed mellett már csak néhai J. S. keresztény testvérem, hogy e végállomáson, hol koporsód is eltűnik szemeink elől, istenhozadot intsek feléd úgy a magam, mint azoknak nevében, akiket a tisztelet és az irántad való szeretet érzete végbúcsúra eljönni elkötelezett.

Tudjuk, hogy adósságot róttál le, amellyel mi mindnyájan tartozunk. A mulandóság érzete, mint szomorú dallam járja át szívünket emberi sorsunk fekete betűkkel irt mondata jelenik meg előttünk: memento mori! — emlékezzél a halálra! A halálra, amelynek éjjeléhez érkezik egyszer minden ember, koldus és király egyaránt. A halálra, amely ott leselkedik minden élő ember mögött s szereti letépni az életnek rózsáit az emberi arcokról, a mosolyt az ajkáról, az életörömet a szemek sugaraiból.

Küzdünk ellene minden emberi erőnkkel. Küzdünk az orvosi tudománnyal, a szeretetünkkel, a hitünkkel. Egyszer azonban már nem segíthet a ragyogó tudomány sem... Egy-

szer, azonban hiábavalóvá lesz a szeretetnek minden ragaszkodása és a hitnek minden megnyugtatólása . . . 'Az orvos leleszi műszereit s receptjét a jó Istenhez címezi : „Isten kezében van életünk“ . . . Egyszer a szeretetnek sziveket összekötő és megtartó erős szála is elszakadnak a bánatos szivek fájdalomából egy színes virág nő, édes-bús emlék, melynek multat járó hangulatában újra a magunkévá tesszük, immár elszakithatatlanul, kit elrabolt tőlünk a halál . . . Egyszer a legcsodálatosabb hit is elvesziti földi értelmét, hogy fehér galambszárnyakat küldve a szenvedő léleknek, azokon az örök megnyugvás országába emelkedjék.

A te számodra is elvégezte az orvosi tudomány a maga életmentő munkáját . . . A szeretet is felmutatta gondozó jóságát . . . A hit is tartotta benned az élethez való ragaszkodást.

A hitnek azonban földi világon felül emelő ereje is van s csodás világossága, amely az örök hazában mutatja az utat, A te lelked már erre az ultra tért s hová most megérkeztél, ott nincsen fájdalom, nincsen immár szenvedés.

A fájdalom és a szenvedés itt van a sir mellett. Itt hullatja könyeit a vigasztalást váró gyászoló szív. Itt szólal meg az emberi szivek együtérzésének örök törvénye: vigasztald meg a szomorú sziveket, töröld le a bánat miatt hulló könnyeket.

Vigasztalni annyit jelent, mint elvenni a lélektől a fájdalmat súlyát, hogy Istenhez tudjon felemelkedni, ahol van minden vigasztalásnak a forrása. János evangélista szavaival szólok azért hozzátok, aki azt mondja a 17. rész 11. versében : „És nem vagyok többé e világon, de ők e világon vannak. én pedig tehozzád megyek. Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, akiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi.“

Mintha csak az ő szavai volnának ezek, amelyekkel búcsúzik tőletek ! . . . Hanyatlóban van az égi nap. Egy lélek készül elhagyni földi sátorházát egy meghitt családi hajlékban, ahol már régóta virraszt az aggódó szeretet. A beteg ágya körül szomorú sejtésekkel hitves, gyermek és rokon. A haladó szemeinek halványuló világosságánál még egyszer magához öleli szeretteit s halkán sóhajtván elmondja, elsuttogja : „immár elvégeztetted.“ S míg reájuk néz, már száll a lélek . . . száll . . . föl az égi hon felé . . .

A lélek gondolatának első mondata megszületik : „és nem

vagyok többé e világon" . . . Zokogás veri fel a hajlék csendjét, hullnak, egyre hullnak a forró könnycseppek. Visszatekint a lélek szeretteire s az öröké való Isten színe előtt esdekel: „de ők e világon vannak, Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, akiket nékem adtál, hogy legyenek egyek, mint mi most már egyek vagyunk . . .“

Utolsó gondolata, imádsága is a tietek volt: legyetek egyek!

Legyetek egyek a gyászban. Legyetek egyek emlékének megőrzésében. Ez eggyélevésben megnyugvást, vigasztalást találtok. Szébb világba költözött lelke boldogon fog reátok tekinteni, ha a szeretetnek összefogó szent érzetével emeltek neki maradandó emléket szívetek mélyén. Ha e sirtól most eltávoztok és visszamentek a családi hajlékba, már hiába keresitek, régi megszokott helyein nem fogjátok megtalálni. S azt a nagy ürességet, amelyet az ő hiányában érezni fogtok, csak az egymás iránti nagy, megértő szeretet tudja kitölteni. Ezért legyetek egyek a szeretetben!

Elszálló lelke búcsúzik azoktól a munkamezőktől is, melyeken 71 évre terjedő élete alatt Istentől megáldott értelmi világosságával munkálkodott s ezáltal tiszteletet és megbecsülést szerzett önmaga és családja számára.

Testvéreim, e végállomáson búcsúzzatok hát tőle! Búcsúzzunk mindnyájan, kiket visszahív az élet. Egyszer mi is meghalljuk a hívó szót . . . akkor találkozunk. Akkor viszontlátjuk egymást!

Kocsord, 1941.

Nagy Sándor,
lelkész.

Légy hű mindhalálíg.

Szomorú halotti gyülekezet, Testvéreim az Urban!

Itt állunk a régi temető korhadozó fejfái között egy új sírgödör mellett. A régi temető földjében pihennek elmúlt idők emberei, sokan olyanok, kikre már nem is emlékezik az élő nemzedék. Pihennek csendesen s örök álmukat nem sokszor zavarja friss göröngyök hullása új koporsó falára. Vannak közöttük olyanok, akik nem várnak már senkit: mind ide tértek meg, kik a földi életben együvé tartoztak. De vannak itt sir-

halmok, melyek egyedül állanak, magányos fejfájuk kémleli a temető útját, bevéselt nevüknek élettársát várván.

Régi temető békés honában új sirgödrot ime ezért ástak: pihenjenek együtt az anyaföld ölében, kik az élet harcában is együtt valának! Édesebb lesz így a pihenés álma s szinesebb a virág, mely elporladó testüknek közös sirhalmán zöldül és nyit a természet tavaszán.

Régi temetőben új sirhalom! Ez a két gondolat így egymás mellé állítva újabb gondolatokat szül lelkünkben s megvilágítja annak az életnek a történetét, amely a sirhalomnál véget ér. S mintha láthatatlan muzsikán halk hangokon játszani kezdene egy bűvös kéz... oly ismerős a dallam... valahol hallottuk, nem is egyszer, de számtalanszor! Majd szöveget ölt a halk szavú dallam s mi megismerjük Urunk Jézus hangját: Légy hű mindhalálig s neked adom az életnek koronáját...

Pihenésre tért keresztény nőtestvérünk több, mint hét évtizeddel ezelőtt hallotta ezeket a szavakat menyasszonyi koszorúval a fején, amikor odaadta a szivét szive választottjának. Akkor, mint ígéretet, mely teljesülni fog a hűség jutalmául. És ez az íge elkísérte őt az élet mindennapi harcába, az egymás mellé sorakozó évtizedek nehéz munkáiba... Vezérelte nap-sugaras tájakon és bánatfellegek alatt járva. Sem az öröm, sem a bánat el nem tántorította őt e hűségtől és hitvesétől, kinek Isten szent színe előtt erre fogadalmat tett.

Belecsengett ez az ígéret, mint bölcsőt ringató édesanyának altató dalába s gyermekeire sűgározta annak minden áldását. A hűségből szeretet és jószág fakadt, melynek sűgaraival akkor is bearanyozta gyermekeink életét, amikor azoknak feje már őszülni kezdett az egymásra sorakozó évtizedeknek nehéz súlya alatt.

A hűség aranyozta be özvegységének napjait is túl a harmadik emberöltő határán. Ez a hűség vágyott most ide együtt pihenni és együtt lakozni a föld porában is, akihez hű volt mindhalálig.

Lelkek hangján szól a régi temető békés honában: Légy hű mindhalálig és neked adom az életnek koronáját, de most már nem, mint ígéret, hanem, mint mennyei ajándék az örök életre elhívott lelkek tündöklő koronájával.

Menyasszonyi koszorútól az örökélet koronájáig így vezet felfelé az út... Te megjárta ezt az utat. Hosszú volt az út,

el is fáradtál. Nem csoda, mert hiszen 93 esztendő súlyos teher a gyöngülő vállakon! 93 esztendő magas hegycsúcsa a mulandó ember életének, ahová nem sok ember érkezik fel. És aki felérkezik is a hosszú és fárasztó út után, nem mindig élvezheti a magaslaton kitáruló szépséget! Testi fájdalmak és súlyos betegségek, mint zuzmarás téli köd, úgy veszik el a kilátás szépségét. Ezen sűrű sötét ködön átnézni csak az a lélek tud, amely megtartotta a parancsot: Légy hű mindhalálig.

Vannak azonban emberek, kik tévesen értelmezik ezt az ígét. És hivek maradnak egész életükben rossz szokásaikhoz, kicsinyes gondolkozásukhoz és megátalkodottságukhoz. Ezekhez nem is jut el az ige második része: és neked adom az életnek koronáját.

Hűtlenek lehetünk emberekhez, akik visszaéltek bizalmunkkal, megcsaltak és megrövidítettek, de Jézushoz, az örök emberi ideálhoz sohasem!

Hűtlenek lehetünk eszmékhez, amelyekből kiábrándultunk, amelyek nem töltik be már szívünk vágyát, lelkünknek óhaját, de a krisztusi eszméhez sohasem!

Hűtlenek lehetünk intézményekhez, amelyek nem szolgálják életünknek békességét és lelkünknek megnyugvását, de az istenországát munkáló igaz lelkek közösségéhez sohasem!

Az nyeri el az életnek a koronáját, aki minden jóra, nemesre boldogító eszmére, áldott törekvésre e parancs szerint cselekszik: Légy hű mindhalálig!

Megpihent keresztény testvérünk ezt az útat járta hűséggel. Ezen az úton érkezett meg a régi temetőnek új sirjához halálos fáradtan. E magaslatról nézz szét s lásd meg, milyen szép volt az az élet, amelyet hűséggel töltöttél el egész életedben. E magaslatról ints végső búcsút szeretteidnek s hozzájuk való hűséged napsugaras szeretete csókolja végig még egyszer kedves orcáikat.

Búcsuzunk mi is tőled: pihenj csendesen sirodnak ölében s szeretteidnek hűsége őrizze emlékedet mindörökké. Ámen.

Kocsord, 1940. október 13.

Nagy Sándor,
lelkész.